

ZAMONAVIY TA'LIMDA ILMIY PEDAGOGIK MUHITNING TALABALAR DUNYOQARASHIGA TA'SIRI: MUAMMO VA YECHIMLAR

Usmanova Shoxsanam Shavkatovna

Andijon davlat universiteti stajyor-tadqiqotchisi

ANNOTATSIYA

Maqolada zamonaviy ta'limda ilmiy pedagogik muhitning talabalar dunyoqarashiga ta'sirining asosiy jihatlari ochib berilgan, shuningdek inson dunyoqarashi ilmiy bilimlarning, voqelikni bilishning umumiy metodlari tizimining izchil rivojlanishi natijasida rivojlanib borishini asoslab beradi. Dunyoqarash qoidalari insonning hayotiy mavqeini belgilab berishi, talabada ilmiy dunyoqarashning shakllanishi o'qituvchi va talabaning ta'siri bilan emas, balki jamiyat va talabaning o'zaro ta'sirida erishilishi ko'rsatilgan, chunki shaxsning g'oya va e'tiqodining shakllanishiga uning muhiti, ya'ni jamiyat ta'sir qiladi.

Dunyoqarash insonning dunyoni, uning shakllanish tendentsiyalarini, shaxsning imkoniyatlarini va uning faoliyati mazmunini bilishiga yordam beradi. Bu insonning asosiy insoniy, milliy, ijtimoiy yo'naltirilgan qadriyatlarni tushunishini sezilarli darajada osonlashtiradi. Ushbu vazifa bilan bog'liq holda, ta'limning mafkuraviy funktsiyasi katta ahamiyatga ega, chunki dunyoqarash - bu dunyoga bo'lgan qarashlarning umumlashtirilgan tizimi bo'lib, muayyan harakatlar bilan bog'liq emas, balki dunyoqarashni shakllantirishning umumiy yo'nalishlarini tushunish uchun asos bo'lishga mo'ljallangan. butun dunyo. Ilg'or jamoa va madaniyat inqirozining tizimli belgilarining namoyon bo'lishi, shaxs rivojlanishiga yangi ijtimoiy talablarning paydo bo'lishi talabalarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish muammosiga bag'ishlangan maxsus tadqiqotlarni o'tkazish uchun sababdir.

Kalit so'zlar: zamonaviy ta'lim, dunyoqarash, pedagogika, psixologiya, muhit, talabalar, tizim.

ABSTRACT

The article reveals the main aspects of the impact of the scientific and pedagogical environment on the worldview of students in the conditions of modern education, and also substantiates the fact that a person's worldview is formed as a result of the consistent development of a system of scientific knowledge and general teaching methods. knowledge of reality. It is shown that the rules of the worldview determine the life position of a person, the formation of a scientific worldview in a student is achieved not by the influence of the teacher and the student, but by the

interaction of the society and the student, since the formation of a person's ideas and beliefs is influenced by his environment, that is, society is influenced.

The worldview helps a person to know the world, the tendencies of its formation, the possibilities of the individual and the meaning of her activity. This makes it much easier for a person to understand the basic universal, national, socially oriented values. In connection with this task, the worldview function of education is of great importance, since the worldview is a generalized system of views on the world, not associated with specific actions, but the basis for understanding the general directions of formation of a worldview that are intended to be. the whole world. The manifestation of systemic signs of the crisis of an advanced society and culture, the emergence of new social requirements for the development of the individual is the reason for conducting a special study of the problem of forming a scientific worldview among students.

Keywords: *modern education, outlook, pedagogy, psychology, environment, students, system.*

KIRISH

Pedagogik tizim deganda murakkab, ko'p bosqichli, dinamik, axborot tizimi, turli bog'lanishlar va qonuniyatlar mavjud. Tizimli qonunlarga qo'shimcha ravishda, u tartib parametrlarini o'zgartiradigan maxsus va o'ziga xos qonunlarga ega. Ta'lim jarayonining elementar tarkibiy birligi - talaba shaxsining "shakllanish momenti". Ta'lim tizimining maqsadi - betartiblik sharoitida ham o'z-o'zini takomillashtirish, o'z-o'zini murakkablashtirishga qodir bo'lgan barkamol shaxsni shakllantirish uchun sharoit yaratishdir.

Biz zamonaviy ta'limda ilmiy pedagogik muhitni talabalar dunyoqarashiga ta'sirida quyidagi quyi tizimlarni aniqladik: "o'qituvchi – talaba", "tyutor – talabalar jamoasi", "o'qituvchilar – talabalar" va boshqalar. Murakkab pedagogik tizim quyidagi xususiyatlarga ega: u ijtimoiy, o'zaro ta'sir qiluvchi ob'ektlardan iborat; faqat faoliyat almashish jarayonida ishlaydi (o'rganish, muloqot qilish, kamroq shaxsiy muammolarni tahlil qilish); ishlashini ta'minlash uchun resurslarga ega bo'lishi kerak. Bundan tashqari, ichki tuzilma darajalar ierarxiyasini, shuningdek, tizimning ijtimoiy-madaniy muhit bilan aloqalarini aks ettirishi kerak. Tizim, birinchidan, ichki qarama-qarshiliklarni hal qilish, ikkinchidan, atrof-muhitning "qidiruvlari"ga to'g'ri "javob" berish orqali rivojlanishi kerak. Tizim entropiyaning oldini olish yoki darajani (masalan, tajovuz ko'rinishida) nazorat qilish uchun faqat

sifatli ma'lumotlardan foydalangan holda majburiy qayta aloqa (tahlil-rejalashtirish-tashkil etish-nazorat-tuzatish) bilan boshqaruv quyi tizimi orqali boshqarilishi kerak.

Noaniqlik, natijalarning noaniqligi, hatto bir omil o'zgarganda ham pedagogik tizimga xos xususiyatdir. Pedagogik jarayonni o'rganish natijalari o'rtacha shaklda olinadi. O'rtacha natijalar asosida tuzilgan xulosalar ehtimollik, umumlashtirilgan, statistik xarakterga ega. Pedagogik tizimdagi muvaffaqiyat, aniq fanlar natijalaridan farqli o'laroq, ikki marta ham takrorlanmaydi. Bundan tashqari, talaba dunyoqarashining shakllanishi sodir bo'lgan kontekst / muhit katta ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchi, shogirdning shaxsiyati ham doimo o'zgarib turadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Pedagogik jarayon nomutanosiblik (jarayon xususiyatlarining vaqt va makonga aniq bog'liqligi aniqlanadi), chiziqli bo'lmaganlik (pedagogik xususiyatlarning boshqa omillarga noaniq bog'liqligi aniqlanadi), ochiqlik (muvozanatning almashinuvi), quyi tizimlar va atrof-muhit o'rtasidagi ma'lumotlar juda muhim xususiyatlariga ega. Pedagogik tizim har qanday pedagogik faoliyatning ko'p ehtimolli natijasi bilan pedagogik jarayonlar oqimining murakkabligi bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, boshqaruv quyi tizimi har doim maqsad, vazifalarni shakllantiradi, ya'ni yakuniy pedagogik natijalarni (bilimni rivojlantirish, tarbiyalash va boshqalar) bashorat qiladi, o'quv jarayonining mumkin bo'lgan rivojlanish traektoriyasining chiziqlarini belgilaydi (ilmiy pedagogik muhitni talabalar dunyoqarashiga ta'sirini hisobga olgan holda), shuningdek tasodifiyligi, voqealar rivojlanishining bir nechta stsenariylari taxmin qilinadi. Maqsadlilik, dinamik pedagogik tizimni cheksiz takomillashtirish faqat ma'lum bir shaxsning hayot aylanishi bilan chegaralanadi. Ta'lim jarayonining o'zi cheksizdir. Pedagogik jarayon yosh avlodning dunyoqarashini shakllantirish, tuzatishga qaratilgan. Zamonaviy o'zbek jamiyatining mafkuraviy munosabatlari 1960-1970, 1986-2001 yillardagi jamiyatning munosabatlaridan sezilarli darajada farq qiladi. Qadriyatlar ierarxiyasi o'zgardi, chalkashlik, me'yor va patologiya tushunchalarini shaxslararo, shu jumladan oilaviy munosabatlarda va hokazolarda almashtirish sodir bo'ldi. Shuni esda tutish kerakki, yosh avlod vakillarining dunyoqarashiga oilaning ta'siri kakkadir, shuningdek oilada ham ongli, ham ongsiz xulq-atvor xususiyatlari mavjuddir. Bundan tashqari, talaba dunyoqarashining shakllanishiga ommaviy axborot vositalari, virtual olamning ta'siri kuchaymoqda.

Hozirgi vaqtda zamonaviy ta'limda talabalar dunyoqarashiga ta'sir etuvchi quyidagi muammolar eng ko'p e'tiborga olinadi: egosentrizm, iste'molchilik, simulakralarning tarqalishi, kvazma'naviyat, vertikal va gorizonta va hatto shaxsiyat

ichida o'z-o'zidan begonalashish, o'z-o'zini identifikatsiya qilishni yo'qotish, "yolg'izlik quvonchi", oila yaratishni istamaslik, farzandlari uchun javobgar bo'lishni xoxlamaslik, shuningdek, virtual olamni haqiqiy hayot deb bilishi, muvaffaqiyatsizliklar tufayli "kichik o'lim"ini yo'q qilishi va natijada, dunyoni yoki o'zini yo'q qilishning turli shakllarini ko'payishi.

Masalan an'analar inkor etilib, oila shaxsning shaxsiy o'sishiga to'sqinlik qiluvchi eskirgan shakl sifatida ko'rsatilmoqda, so'z erkinligi shiori ostida vertikal va gorizontol (ota-ona, aka-uka va opa-singillar bilan) aloqalarni uzish, xulq-atvorning deviant shakllari rag'batlantiriladi, og'ir mehnat o'rniga yorqin, g'ayrioddiy o'yin-kulgilar, shu jumladan o'z ustida doimiy ishlash reklama qilinadi.

O'z-o'zini takomillashtirish tobora ko'proq tuzilgan bilim o'rniga ma'lumotni virtuoz bilim bilan, shuningdek, ma'lum ko'nikmalar to'plami bilan, ularni muvaffaqiyatli amalga oshirish / o'zingizni yuqori narxda sotish bilan bog'liq. Bundan tashqari, hozirgi vaqtda ommaviy moslashuv, uzoq davom etgan va ko'pincha to'liq bo'lmagan ijtimoiylashuv, jinsiylikning erta namoyon bo'lishi va shu bilan birga infantilizm, "Karlson sindromi" bilan birga buzuvchi gedonizm - kidult, detosentrizm va boshqalar kuzatilmoqda. Bularning barchasi salbiy oqibatlaridir ya'ni an'anaviy namunali oilalarning yo'q qilinishi [1].

Tabiiy savollar tug'iladi: shaxsning butunligini buzadigan oqibatlarni bartaraf etish uchun bugungi kunda ta'lim qanday bo'lishi kerak? Yosh avlodni o'zi bilan, atrofdagi dunyo bilan uyg'unlikda yashashga qanday o'rgatish kerak?

O'zbek jamiyatida biz ta'lim tizimiga kompetensiyaga asoslangan yondashuvni joriy etish jarayonining guvohi bo'lmoqdamiz, bu esa, T.A.Satorova va A.R.Golubevalarning fikricha, "ta'limning gumanistik-axborot paradigmasidan pragmatik-instrumental paradigmaga o'tishga olib keladi" [2]. O'qituvchi qiyin tanlov oldida turibdi - elektoratni manipulyatsiya qilishni osonlashtiradigan buzg'unchi tendentsiyalarga rioya qilish yoki odamning tishli bo'lakka aylanishiga qarshi turish - osongina almashtiriladigan, bozorda talab qilinadigan vakolatlarni amalga oshirishga o'rgatilgan. Eng muhimi - "Tsezar shohligi" ga moslashish yoki yaxshilik, haqiqat, go'zallikni izlashda cheksiz yaxshilanish istagini shakllantirishga e'tibor qaratish.

Foydaga yo'naltirilganlik tarkibni yo'q qilishga, shakllarni demonizatsiya qilishga olib keladi. Xayoliy muvaffaqiyatga intilish insonni abadiylikdan uzoqlashtiradi, uni donolik, ma'rifat va uyg'unlikka erishish imkoniyatidan mahrum qiladi. Funktsional fikrlaydigan bir o'lchovli usta-mutaxassis moda ortidan, obro'-e'tiborga intilmoqda, uning barcha orzulari shunchaki yo'qolgan ma'nolar

xayolotlarining yorqin chaqnashlari, ildizlari kesilgan va tepasi buralib ketgan daraxtning o'layotgan qobig'ining ma'nosi ekanligini tushunmaydi.

Zamonaviy ta'limda uchta asosiy "kasallik"ni ajratib ko'rsatish mumkin: "chirkin estetika", "funktional bo'lmagan texnikizm", "xayoliy muvaffaqiyatni manipulyativ boshqarish". Kasalliklarning har biri quyidagi paradoksning anamnezi bilan og'irlashadi: "pastki istamaydi", "yuqori istamaydi" va bu holat deyarli hamma uchun mos keladi. Tizim ishlamaydi, lekin televidenie rasmlari va haqiqat o'rtasidagi qarama-qarshiliklar tanqidga sabab bo'lmagan va cheksiz innovatsiya sifatida qabul qilinganda, ko'plab derazalar, reklama qo'shimchalari bo'lgan fayllarning ushbu konstruksiyasiga juda mos keladigan murakkab norma shakllarning xunukligi. Tug'ilgandan boshlab yosh avlod patologiyalarning tasodifiy miltillashiga o'rganib qoladi. Haqiqat, go'zallik, ezgulik bo'sh shiorlar, simulakralar oqimining bir qismi, ramkali aqliy tajribalarning ahamiyatsiz illyuziyasi sifatida qabul qilinadi. Ular qadrsizlangan, ya'ni qadriyatlarining yangi ierarxiyasida ularning ahamiyati yo'q.

Bunday tizim o'zlari bilan, tashqi dunyo bilan uyg'unlikda yashaydigan "bo'laklar" ga to'g'ri kelmaydi. Butun shaxsiyatni yo'qolgan jumboq kabi kesib bo'lmaydi va buralgan tizimga kiritib bo'lmaydi. Bunday odam talabga ega emas, ya'ni ta'lim o'z yo'nalishini o'zgartiradi. Yaratilayotgan narsa bu tasvir emas, balki ayni paytda talab qilinadigan obraz, yaxlit shaxs emas, balki harakat qila oladigan / niqoblarni tezda o'zgartira oladigan "aktyor", professional emas, balki foydalanish mumkin bo'lgan tor mutaxassis ba'zi funktsiyalarni bajarish va u endi o'zgartirilgan xunuk dizaynga mos kelmasa, tashqariga tashlanadi.

Bunday funktsional bo'lmagan rasmiyatchilik alohida tizimda ham, umuman ta'limda ham o'z-o'zini tashkil qilishni talab qilmaydi. O'zgarishlar/islohotlar ritmi tizimli xarakterga ega emas - agonistik konvulsiyalar rivojlanayotgan tizimning pulsatsiyasi bilan bir xil emas. "Miya o'limi" e'lon qilinganida, in'ektsiya faqat boshqa organizmga muvaffaqiyatli transplantatsiya qilish uchun alohida organlarning hayotiyiligini saqlab turishga qodir. Ayni paytda, eski ramkalar saqlanib qolganligi sababli, "bemor o'likdan ko'ra tirikroq"dir, ammo qurilish ustunlari matndan shiddat bilan tortib olinadi va bunda yangi zarb qilingan menejerlar "cho'chqaga o'xshaydi, uni oziqlantiradigan emanning ildizlari" [3].

Mualliflar ularning tashxisi noto'g'ri ekanligiga umid qiladilar va ta'lim tizimi keyingi o'z-o'zini tashkil qilish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu uchta asosiy sharoitda mumkin: chiziqli bo'lmagan, muvozanatsiz, tizimning ochiqligi. Shu bilan birga, tizimning muloqoti yashovchan organizmlar bilan sodir bo'lishi kerak, shunda tizim ichida yangi tashkil etilgan tizimga "hayot kuchi" bera oladigan etarli miqdordagi

sifat elementlari qolishi kerak. “Kasallik”ning halokatli natijasini bartaraf etish pedagogik tizimning, inson bilimining, inson dunyoqarashining yaxlitligini tiklash orqali mumkin. “Aflotun tomonidan aniq belgilab berilgan integral bilimlar ideali, hatto Kantning tartibga soluvchi g‘oyasi sifatida ham fanni boshqarishni to‘xtatdi. Insoniyat ilm bilan emas, ilmlar bilan, hatto fanlar bilan emas, balki fanlar bilan band. Tasodifiy savollar, xuddi ilhomlantirilgan g‘oya kabi, onggga kirib boradi va o‘z ijodiga qul bo‘lib, butun dunyo bilan aloqani yo‘qotadi. Ixtisoslashuv, monoideizm - zamonning halokatli kasalligi - vabo, vabo va o‘latdan ko‘ra ko‘proq qurbonlarni talab qiladi. Hatto fanlar bo‘yicha mutaxassislar ham yo‘q: biri elliptik integrallarni biladi, ikkinchisi ratatoriyni biladi, uchinchisi oqsillarning ba‘zi kichik turlarining kimyosini biladi va hokazo [2].

O‘qituvchi esda tutishi kerakki, tor mutaxassis o‘z kasbiy faoliyatini har tomonlama tahlil qilish, rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish, to‘g‘rilash, shu jumladan yuzaga kelgan muammolarga etarli darajada javob bera olmaydi. Har bir bunday mutaxassis hammaga o‘rgatmoqchi, o‘zi hech narsani o‘rganishni istamaydi. Natijada, ularning har biri faqat bitta tor sohani tushunadi va undan tashqarida hech narsani tushunmaydi. Tor mutaxassis real dunyodan chetlashtiriladi, chunki gapirishni yaxshi ko‘radi, lekin tinglashga qodir emas, kamroq eshitadi.

"Inson - odamga bo‘ri" munosabatining oqibatlarini ayniqsa halokatli va shuning uchun odam odam bilan muloqot qiladigan kasblarda, shu jumladan o‘qituvchilik kasbida qabul qilinishi mumkin emas. “Har bir inson o‘zi uchun” degan bugungi moda munosabati insonning hayotiylikni susaytiradi va susaytiradi, vatanparvarlikni kosmopolitizm bilan almashtirishga olib keladi, jamiyatda sodir bo‘layotgan voqealarga befarqlikni oshiradi, koinotning barcha quyi tizimlarining, shu jumladan insonning yaxlitligini jamiyat, tabiat buzadi [1].

Ko‘paygan o‘quv-uslubiy birlashmalarning yangi talablari ko‘chkisida o‘qituvchi turli xil texnologiyalarni ichki motivatsiyasiz o‘rganish o‘z qiymatini yo‘qotishini, mozaik dunyoni ma‘nosiz elementlarga bo‘lishini unutmazligi kerak. Ziyoli bo‘lmagan mutaxassisning yangi bilim, ko‘nikmalar bilan “qurollanishi” o‘zi uchun ham, u endi xizmat qilmaydigan jamiyat uchun ham xavflidir. Katta ehtimol bilan, bunday mutaxassis jamoat manfaatlarini shaxsiy manfaatlar bilan almashtiradigan amaldorlar, tayyor natijalarni qo‘llaydigan va yangi g‘oyalar va usullarni qo‘shmaydigan "qo‘llashchilar" safiga qo‘shiladi" [2].

Bunday vaziyatda o‘qituvchilarning ustuvor vazifalaridan biri bunday rivojlanish stsenariysini sekinlashtirish, innovatsiyalarni filtrlash va hatto zamonaviy ta‘lim tizimining yuqoridagi “kasallik”lariga faol immunologik reaksiyaga faol qarshilik

ko'rsatishdir. Muqobil modelda talabaniy dunyoqarash bilimi voqelikni aniq fanlar atamalaridan farq qiluvchi atamalar, tushunchalar, kategoriyalar bilan tavsiflashini hisobga olishi kerak. Bir tushunchalar tizimida ifodalangan aniq bilimlardan boshqa tizimda ifodalangan dunyoqarash tasvirlariga bevosita o'tish mumkin emas.

Shu bilan birga, umuminsoniy o'qituvchining o'zi nafaqat yaxlit dunyoqarashga ega bo'lishi, balki noorganik tabiat, inson haqidagi bilimlarning sinkretizmini yetkaza olishi, barcha falsafiy-mafkuraviy ma'no va ma'nolarni o'zaro bog'lay olishi zarur. Faqat fanlararo aloqalargina talabalarda olam haqidagi umumlashtirilgan ilmiy qarashni shakllantirishga qodir emas. Ko'ngil, ruhning bu ishi tor mutaxassis uchun kompetentsiyalar majmuasiga sig'maydi [3].

Hozirgi vaqtda talaba va hatto o'qituvchining o'zi ham bir-biriga zid bo'lgan asosiy ma'lumotlar oqimida har doim ham mantiqiy bog'lanishni topa olmaydi. Va bu faqat shakllanmagan tanqidiy fikrlash haqida emas. Atrofdagi dunyoning paydo bo'layotgan murakkab muammolarini yagona nuqtai nazardan, umumiy metodologiya nuqtai nazaridan o'rganish kerak, deb hisoblaymiz. Bundan tashqari, turli kurslar, fanlar bo'yicha ma'lum bir ob'ekt yoki hodisani o'rganish umumlashtirilgan xarakterdagi xususiyatlarni aniqlashga qisqartirilishi kerak (gumanitar tsiklning sub'ektlari, davrning tipik xususiyatlari, mentalitetning umumiy xususiyatlari yoki milliy xususiyat, insoniy qadriyatlar ierarxiyasi va boshqalarni asos qilib olish mumkin). Shu bilan birga, o'rganilayotgan hodisa yoki ob'ektlarni ko'p o'lchovli, ko'p o'lchovli ko'rishga o'rgatish muhimdir.

Hozirgi vaqtda turli yondashuvlar va fikrlash uslublarining uyg'un kombinatsiyasi mumkin. Masalan, sinergetika, tizimli yondashuv, dialektika atrofdagi dunyoni o'rganishning umumiy metodologiyasi maqomiga ega bo'lishi mumkin, bitta bilimni bir-biriga bog'liq bo'lmagan va ko'pincha qarama-qarshi qismlarga ajratgan sub'ektlarni samarali tarzda birlashtirishi mumkin. Koinot butun, bir tuzilishi mumkin, lekin tizim har doim ishlaydigan elementlar va ular orasidagi aloqalar to'plamidan ko'proq narsa ekanligini hisobga olgan holda. Jamiyatning tuzilmagan tarkibiy qismlari, masalan, odamlarning ruhi, ruhi bir avlodda yaratilmaydi, ularni boshqarish qiyin. Asosiy tushunchalar, tamoyillar, nazariyalarning universal tizimini shakllantirish tizimli dunyoqarashni shakllantirish uchun sharoit yaratadi, jamiyatning iqtisodiy markazlashuvi va shaxsning iste'molchi-gedonistik yo'nalishini engishga yordam beradi. Shuni esda tutish kerakki, ixtisoslashuvning torayishi / tor ixtisoslashuvi rivojlanishdagi boshi berk ko'chaga - bu gedonistik iste'mol jamiyatining mahsulidir. Ma'lumotli (bu muhim natija - bu dunyoda va o'zining yaxlit qiyofasini yaratish) inson, V. Arnoldning fikricha, iqtisodiy rivojlanish maqsadiga

(har qanday yo'l bilan foydani maksimal darajada oshirish) zid keladi. "Kitob o'qigandan so'ng, bilimli odam yomonroq xaridorga aylanadi: u kamroq kir yuvish mashinasi va mashina sotib oladi, u Motsart yoki Van Gog, Shekspir yoki teoremlarni afzal ko'ra boshlaydi. Iste'mol jamiyati iqtisodiyoti bundan va birinchi navbatda, hayot egalarining daromadlaridan aziyat chekmoqda - shuning uchun ular madaniyat va ta'limning oldini olishga intilishadi (bu qo'shimcha ravishda, aqldan mahrum podada kabi aholini manipulyatsiya qilishiga to'sqinlik va zamonaviy ta'limda ilmiy pedagogik muhitni talabalar dunyoqarashiga ta'sir qiladi" [1].

XULOSA

Yaxlit dunyoqarashga ega bo'lgan shaxsni tarbiyalash sizga ruhni, ruhni, tanani o'zgartirmasdan, ortiqcha shov-shuvlardan, illyuziyalardan, ruhiy oqimning yuzaki tajribalaridan xalos bo'lishga imkon beradi. Butunlikni tiklash borliqning barcha darajalarini birlashtirgan to'liq sevgi qobiliyatini kafolatlaydi. Bundan tashqari, ma'rifiy hikmatga erishgan odam prognostik qobiliyatga ega va faol harakatlarga qodir. Butun dunyoqarashga ega bo'lgan shaxs atrof-muhitning "qidiruvlari" ga adekvat "javob" berishga qodir. U o'z rivojlanishining mumkin bo'lgan traektoriyalarini eng aniq bashorat qilishga, atrofimizdagi voqelikning kelajakdagi holatini ehtimollik bilan tavsiflashga qodir. Bunday intellektual xususiyatga ega bo'lgan shaxs nafaqat voqealarning mumkin bo'lgan rivojini oldindan ko'ra oladi, balki u istalmagan hodisalarning takrorlanishining oldini olishga qodir. Barkamol inson o'zi va dunyo o'rtasida tanlov qilish muammosiga duch kelmaydi, chunki u tinch rivojlanish tinchligiga erisha oladi - barkamol birgalikda evolyutsion cheksiz o'z-o'zini murakkablashtirish, o'z-o'zini takomillashtirish. Tanlanganlarning yo'li doimiy mehnat, maqsadni, hayot mazmunini aniq anglab, nafaqat yoshlar, balki kamolotga yetgan avlod uchun ham "keng yo'l" bo'lishi mumkin.

REFERENCES

1. Арнольд В. И. Новый обскурантизм и просвещение в Узбекистане. Вестник МГУ, 2021. №1. С. 119.
2. Satorova T.A., Golubeva A.R. Influence of scientific and pedagogical environment on students' peace creation in modern education. Pragmatic paradigm in education: pro et contra // Modern education: approaches and directions: materials of the scientific-practical conference. - Barnaul: AltSPU, 2021. - S. 81–85.
3. Florenskiy, P. A. Idealizmning universal ildizlari. Zamonaviy ta'lim jarayonida ilmiy pedagogik muhitni talabalar dunyoqarashiga ta'siri va shakllantirish omillari// <http://www.odinblago.ru/filosofiya/florenskiy/florensky>